

כתר שם טוב

גליון שבועי בענין דרכי השנה ודביקות, יהודים ועליות, בדרך הכעש"ט הקדוש

שע"י חכמי ורבני ישיבת "כתר שם טוב" בראשות מו"ר שליט"א | ירושלים < בית שמש > מודיעין עילית < ביתר | גליון ה | פרשת ויקהל תשפ"ד

איך מתדבקים ב'אין'?

בתפלה צריך לשום כל כחו בהדיבורים, וילך כך מאות לאות עד שישכח מגופניות, וזהו עולם היצירה, ואחר כך יבא לאותיות המחשבה ולא ישמע מה שהוא מדבר, וזהו בא לעולם הבריאה, ואחר כך הוא בא למדת אין שנתבטל אצלו כל כחותיו הגשמיים, וזהו עולם האצילות מדת חכמה.

כמר שם טוב, י"ז ע"ז

מאמר א

דעת' להחליט לעצמו האם להקשיב לצייוי ה' או לא, ועצם הדבר הזה הפריד אותו מציאות נפרדת. לפתע הרגיש שאין לו בגדים, והקב"ה אומר לו (בראשית ג, יא) 'מי הגיד לך כי עירום אתה, המן העץ אשר צויתך בלתי אכל ממנו אכלת'.

הנחש אמר לאדם הראשון 'תתחיל לחשוב!' 'תתחיל להיות מציאות', וכבר הקדימה אותו הלבנה באמרה 'אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד', וכן היה בשורש הבריאה - בשבע הספירות העליונות - שכל אחד מהן טען לכתר ואמר 'אנא אמלודי', כי כדי שתיווצר בריאה גשמית חייב להיות הרגשה של פירוד כאילו יש דעת נפרדת.

זה לא נכון, כי באמת יש רק דעת אלוקית, אין עוד מלבדו, וכל מה שנדמה לאדם שאפשר לחשוב ולעשות - הכל דמיון שוא. פוק חזי מה קורה עם כל התכניות שלנו, יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו, שהרי הכל קצוב מראש כל הדורות, וכל העצות והתחבולות הם רק להרגיע את עצמינו ולתת לנו הרגשה של כח ויכולת, בעוד שבאמת אינם יכולים להשפיע ולשנות כלום.

וכדי להכנס אל 'עץ החיים' שזה המקום של דביקות מוחלטת בלי הרגשת ההכרה העצמית, יש 'להטת החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים' וזה מתהפך תמיד מצד לצד, כי גם כשרוצים להכנס לביטול, מופיעה ההכרה מצד שני, וחושבים שוב ושוב מעצמינו, ומנסים לעקוב אחר המהלכים, וממתינים כבר להגיע אל הביטול, וכמעט אין יכולת לצאת מהידיעה העצמית.

אין לרמות את עצמינו כאילו אפשר להתנתק מעץ הדעת, כי זוהמת הנחש התפשטה בכל הבריאה, משכא דחויא - עור הנחש - מוטבע בנו, ורק המות יפריד בינינו ובין עטיו של נחש. וכל זמן שאנו נמצאים בתוך הגוף - תמיד נהיה קשורים אל ההכרה העצמית כמציאות.

אלא שאנו יכולים להרפות מעט, שלא לעקוב לגמרי אחר המתרחש איתנו, כי הנשמה האלוקית שבתוכינו חפצה להתעלות כלפי מעלה אל שורשה האלוקי, ואנו צריכים לתת לה את רצונה בלי לעקוב אחר המהלך.

שוב מוצאים את עצמינו עם ה'אני' שלנו, תקועים בעולם העשייה.

להט החרב המתהפכת

כאן אנו רואים כמה 'עץ הדעת טוב ורע' שולט עלינו. שהרי אדם הראשון קודם החטא לא הרגיש את עצמו כמציאות כלל, לא היה לו מודעות עצמית, הוא לא הכיר את עצמו כמציאות, עד שהופיע הנחש שמסמל את הפירוד ואמר לו 'והייתם כאלקים', קודם כל 'והייתם' - להיות מציאות.

אדם הראשון לא הרגיש את עצמו, הוא ישב ב'עץ החיים' ולא ידע האם יש לו בגדים או לא, האם הוא אדם או יצור אחר, כולו היה בדביקות, לא היה לו את 'הדעת' - ההכרה והידיעה במציאות. הוא לא עשה חשבון האם יש לו מצוות או עבירות, האם הוא צדיק או רשע, הוא לא היה קיים כלל בהכרתו.

אפשר להשתמש במשל לאדם שמרדמים אותו וחוצים אותו לשני חצאים, עין אחת כאן ועין שניה שם, עד שיש לפנינו שני אנשים שבכל אחד יש עין אחת אוזן אחד וכו'.

יש כאן שני אנשים, אך השכל שלהם נשאר אחד. אם אחד רוצה להרים אצבע - מרים גם השני, מה שאחד חושב - חושב גם השני. הדעת לא נחלקה והיא נשארה משותפת לשניהם.

באופן כזה אין כאן שני אנשים, יש כאן איש אחד חצוי לשני חצאים, רק המרחק מפריד ביניהם, ואם חוזרים ומעמידים את שני החצאים זה ליד זה, הרי לפנינו אדם אחד כבראשונה, כי הדעת אחד בשניהם.

והנה כאשר אחד משני החצאים יחשוב לעצמו: וכי כל מה שהראשון חושב - אני חייב לעשות, הרי אני אדם לעצמי, ויחליט כי כל מה שהראשון ירצה - יעשה להיפך ממנו. הנה על ידי מחשבה זו נוצר לפנינו שני אנשים, כי הדעת נתחלקה לשניים.

המרדנות הזאת - שחצי אחד רוצה למרוד בחצי השני - הולידה פירוד, ובכך יש לפנינו שני אנשים. וזה מה שהיה אצל אדם הראשון, שבתחילה היה מציאות אחת עם האור האלוקי, והנחש הכניס בו

הקושי העצום לצאת מהגבלת העולם

מצינו בסדר התפילה - 'סולם דא צלותא' שהתפילה היא כמו סולם שעולים בה מעולם לעולם, ולא דווקא בתפילה, אלא בכל עת מצוא אפשר להתעסק בעליות אלו, לצאת מתוך עולם העשייה החומרי ולחיות באופן של עולם היצירה, ומשם לבריאה וממנו לאצילות. אך תחילה יש להכיר את הקשיים שפוגשים בהם כשרוצים לעלות.

לפי התכונות שהקב"ה הטביע בנו והגביל אותנו, לא שייך לעלות מעולם לעולם, וכדלהלן, ובכל זאת, על ידי הנשמה האלוקית שבקרבנו אפשר להתגבר על כל המחסומים והעיכובים, ולבקוע את העזקא דפרזלא המקיף את עולם העשייה ואינו מרשה לצאת מתוכו.

ותחילה נכיר את הקושי העצום של להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, נפגוש את המחסום, ורק אז אפשר ללמוד איך להתגבר על זה.

יש קליפה חזקה השולטת עלינו וכמעט אין דרך להתנער ממנה, וכאשר שוברים ובוקעים את הקליפה אפשר להגיע לתיקון השלם.

קליפה זו היא השליטה שאנו רוצים לשלוט על המהלכים של החיים שלנו.

גם כשאנו עוסקים בהפשטה, ומרפים את עצמינו כאילו אנו כלום ומבוטלים לגמרי, כאילו אנו כבר באצילות ובא"ק ולא קיימים כלל, גם אז - בסתר ליבנו - אנו עוקבים לראות מה יארע, היכן האורות? היכן הגילויים? מה אני משיג עכשיו? באיזה עולם אני עכשיו, האם אני כבר באצילות?

אנו לא מסוגלים להרפות לחלוטין.

גם כשמגיעים למצב שלא מעניין אותנו מכלום, בכל זאת נשאר אצלינו מקום מסויים בו אנו עוקבים אחר ההתרחשות, ממתנים לצדיק שיתגלה לנו, מחפשים מלאכים, ולא מצליחים להתחבר לביטול מוחלט.

ההגה תמיד נמצא בידינו שלנו, מסובבים אותו לכאן ולכאן, אך בתכלית אנו עוקבים אחר התהליך ומחפשים את האור, מחזיקים את ההגה בצפרנים

למדנו עד עתה - כי עניינה של עבודת התפילה, אינה בקשה לקבל את טובות ה' בלבד, אלא זוהי בקשה להתאחד ולהתכלל בו ית', ועל ידי כן נעשית הורקת ההשפעה המאציל לנאצלים. ובכדי לקרב את ההבנה אל נקודת הענין - יש לפתוח תחילה בדרגת התפילה שהיא ראשית לכולם, וזוהי התפילה ששייכת ליקומת עולם העשייה. והוא, כי כאשר בא האדם ליתן שבח לפני השי"ת על דרכי הבריאה הנראים לעינים, זוהי הודאה על עצם החיות של 'עולם העשייה'. ואזי, דרך התפילה וההתקשרות בין האדם ליוצרו נעשה על ידי 'כח הנפש' שקיים בו, מפני שהנפש חצובה גם היא מן העולם הזה של 'העשייה', ואלו הוא צריך לישא את נפשו. ולכן, בעת בואו לשפוך שיח בענייני החיות הקיום של 'עולם העשייה' אי צריך הוא לדבק את נפשו במקור חיותה שבעולם זה, ובכח חיבור זה יהיה נעשה כאן ייחוד בין שמו ית' שבעולם העשייה לבין 'נקודת החיות של הנפש' שחוצבה ממקורה שבעולם הזה, ובכך יהיה מוריק שמו הגדול 'יתברך השפעה עליונה מן העולם העליון המשפיע ללא הרף חיות וחיוק והשפעה עד אין קץ, לידי הנפש המתאחדת במקורה ובשורשה, וישראל כל הדברים הנוגעים לכדי קיום 'עולם העשייה' בשלימות.

עולם העשייה - כח הנפש

ואכן, הדרך שבה יהיה האדם מעורר את 'כח הנפש' שקיים בו, להתפלל ולשפוך שיח לפני השי"ת - נעשה זה על ידי מה שישים האדם את עצמו כ'מרכבה לשם הוי"ה שבמילוי ההי"ן' [וי"ד ה"ה ו"ו ה"ה, והוא הקרוי 'שם בין'] שהוא הַשֵּׁם שְׁמֵינָהּ ומקיים את 'עולם העשייה'. ולכן, כאשר יעשה האדם את עצמו כמרכבה בכל אבר ואבר שבו, לשם הוי"ה זה כפי מילוי - בכח זה יעורר את 'כח הנפש' הרוחני שטמון בקרבו, ויפחית ממנו את המחיצה הגשמית הגסה והעבה שמפרידה בינו לבין בוראו. וכך יהיה בידו יכולת להשתמש יותר בכח הנפש שמפעם בקרבו, להתאחד בבוראו, על פי שם הוי"ה זה במילוי הראוי ל'עולם העשייה'.

וכל סדר התפילה של 'ברכות השחר' עד ברכת 'ברוך שאמר' - כולו שייך הוא לקומת עולם העשייה. מכיון, שהוא עוסק בענייני קיום והויית העולם כמתכונתו. וכן ענין הקרבת הקרבנות הוא להעלות את 'נפש הבהמה' למעלה. ולכן תחילה לכל צריך האדם לעורר ולהגביר את 'כח הנפש' הטהורה' שבקרבו, ולבקש להתאחד עם השראת השכינה הקיימת בעולם זה של 'עולם העשייה'. וצריך לזה גם כונת 'מסירות נפש' על קידוש שמו ית', ובכך יבטל האדם את עביות הקליפה מעליו.

עולם היצירה - כח הרוח

ואכן, אחר סיום הברכות והקרבנות, מעלים אנו את 'קומת העשייה בכח הנפש' לדרגה חדשה של 'קומת הרוח' שבבריאה ובתוכינו. וזה כל סדר התפילה העוסק בברכת 'ברוך שאמר' ובאמירת פסוקי דזמרה.

וביאור הענין הוא - ש'עולם היצירה' הוא עולם רוחני של יצירה והכנה, ובו נקבעת הצורה והלבוש, כיצד תהיה נולדת לבסוף השפעתה ב'עולם העשייה' התחתון. ומהותו של עולם זה הוא, שיש בו את 'נקודת החיות הפנימית' של הגשמיות. ובו הוא שמתחדשת ההנהגה בכל רגע, כיצד להביא על הברואים את צרכיהם - במידה מרובה או מועטת, בדרך של חסד או ח"ו של דין, וכהנה וכהנה רבות. ועולם זה הוא המקום שבו יוצרים את התבנית של העולם התחתון. ומן העולם הזה נוצר האדם ב'קומת הרוח' שבו, ונקרא הוא בשם 'רוח דיצירה'. ובחלק זה פועל האדם בקיום התורה והמצוות על פי מערכת של 'רגשות פנימיות', כגון האם להושיט יד לעזרה או להתעלם, לרחם או להתאכזר, להתאפק או לכעוס, וכל שאר הרגשות הלב הפועלות בקרבינו. ורק מכח ההרגשה קובעים אנו את ההנהגה שנקיים ונוציא לבסוף מן הכח לפועל. ולכן נחשב עולם זה בגדר של 'מידות', לפי שיש בו את הכח לקבוע את המידה והצורה של העשייה הגשמי שתתקיים לבסוף.

וזה כל עיקר העסק שיש באמירת 'פסוקי דזמרה', לפי שבו אנו מספרים על הכח של הבורא בהנהגת הבריאה. ופותחים תחילה בברכת 'ברוך שאמר', ומוכריים את המאמרות שהקבי"ה אמר תחילה ובם נוצר העולם. וכן הוא בכל שאר פרקי התהילים זוכרים בהם את כל סדר הנהגת השי"ת בבריאה [ולכן הוא שמזכירים בהם את פרק 'מזמור לתודה' - לפי שבעולם זה של היצירה עדיין לא נברא הלבוש הגשמי בפועל, והנהגה שבו היא עדיין בכח רוחני, ולכן ניתן להודות עליה לפי שהיא כולה בגדר טוב, ואין בה עדיין את הכיסוי וההעלם שיש ב'עולם העשייה' התחתון, שבו מתדמית הנהגת השי"ת לפעמים בלבוש קשה ח"ו].

והנה השם שמחיה ומקיים את 'עולם היצירה', הוא שם הוי"ה **במילוי אלפי"ן** [וי"ד ה"א ו"א ה"א, והוא הקרוי 'שם מ"ה']. ולכן, הדרך שבה יהיה האדם מעורר את 'כח הרוח' שקיים בו, להתפלל ולשפוך שיח לפני השי"ת - נעשה זה על ידי מה שישים האדם את עצמו כ'מרכבה לשם הוי"ה שבמילוי אלפי"ן' [וי"ד ה"א ו"א ה"א, והוא הקרוי 'שם מ"ה']. שהוא הַשֵּׁם שְׁמֵינָהּ ומקיים את 'עולם היצירה'. ולכן, כאשר יעשה האדם את עצמו כמרכבה בכל אבר ואבר שבו, לשם הוי"ה זה כפי מילוי. הנה בכח זה, יהיה מעורר האדם את 'כח הרוח' הרוחני שטמון בקרבו, ויפחית ממנו את המחיצה הגשמית הגסה והעבה שמפרידה בינו לבין בוראו. וכך יהיה בידו יכולת להשתמש יותר בכח 'רוח דיצירה' שמפעם בקרבו. וכן צריך שימסור את עצמו למסירת נפש על קדושת שמו ית', ובכך יעלה את עצמו להתכלל ולהתאחד ביתר שאת ועוז בבוראו.

להצטרף לכח בלתי מוגבל

הגוף לא מרשה לעצמינו לעשות את המהלך הזה, הוא תמיד ירצה לשלוט על המתרחש, ולכן חייבים 'להצטרף' לדבר נוסף מבחוץ, ואפשר להשתמש בדרך משל כאילו עולים על גבי נשר והוא מתחיל לפרוח להיכן שהוא רוצה, אנו מסורים לרצונו ואין לנו שום יכולת לדעת מה הולך להתרחש ברגע הבא ובשעה הבא. הוא כבר מרחף בשמי השמים, אין לנו יכולת לרדת ממנו, וזה יכול להימשך גם חודש וגם עשר שנים. אנו יכולים לחשוב ולתכנן כל מה שאנו רוצים אבל זה לא יעזור כלום, כי נתונים לרצונו בלי שום יכולת להשפיע עליו, ואז יש לנו רק ברירה אחת - להרפות, להירגע, להתמסר לגמרי לרצונו, כי אין לנו ברירה אחרת, ובמקום לכעוס ולדאוג ולהצטער, אפשר להתנות בינתיים מהנוף, כפי הפתגם המוכר: אם לא הולך כמו שרוצים, רוצים כמו שזה הולך.

ניתן להשתמש במשל אחר - לעשן המזבח. כי כל פעם שלקחו בהמה גשמית והקריבו אותה על גבי המזבח עד שנהפכה למאכלת אש רוחנית, נעשה ממנה עשן שעולה למעלה למעלה, אשה ריח נחוח לה'. העשן עולה מעולם לעולם עד לאצילות ולמעלה ממנו לא"ק ומשם עד לאין סוף, ואם נשאל את העשן להיכן הוא הולך ולהיכן רוצה להגיע, לא ידע מה לענות, אין לו תכנית ואין לו שאיפות, הוא לא יודע לאן הוא עולה וכמה זמן זה יקח, אלא עולה כי זה טבעו, ומרגע לרגע הוא מתאדה ומתבטל ומתכלל ביסודות הרוחניים עד שנשאר ממנו רק יסוד דק שעולה ועולה בלי סוף.

טבעה כמו האש המשתוקק להתעלות אל שורש האש ולהתבטל ולהתכלל בשורשו לגמרי.

זוהי העבודה שלנו, לצאת מהגוף שרוצה לשלוט, ולהפקיר את עצמינו לגמרי, וזאת בסיוע של כוחות מבחוץ, כגון שידמה לעצמו כאילו נכנס בתוך חללית שאנשים נוסעים עימה עד לירח, ומתעלה עימה עם עוצמה אדירה ואש ליהטת, הפורצת בכח את העוצקא המקיף את העולם ומתנתקת מכח המושך שיש בבריאה, ונוסעת במהירות עצומה עד שברגע אחד נוסעת מכדור העולם שלנו עד לירח, ובשני רגעים כבר מגיעה רחוק מאוד, ובחמשים רגעים כבר נמצאת מעל היקום, וכך אנו נוסעים איתה עשרות שנים, מאות אלפי שנים, מתחברים למושג של 'נצח' בלי סוף.

וזהו כח ה'דילוג', שמיד כשמתחילים לעלות, מדמים לעצמינו שכבר עלינו מיליון שנה והספקנו לשכוח את חיזו דהאי עלמא, וכולם כבר הספיקו לשכוח את השם שלנו ואת השמות של הצאצאים שלנו עד אלף דורות מחמת ריבוי הזמן העצום.

זהו הדבר הקשה ביותר לנפש שלנו. לא חולפים חמשה רגעים, והנפש לא מסוגלת להמשיך כך. זה ההיפך גמור של הנפש הטבעית והיא מפחדת על עצמה, נכנסת לעמדת התגוננות והשרדות, כי מרגישה שמציאותה נמצאת עכשיו בסכנת קיום.

אך הנשמה מתענגת על כך, כי היא נמשכת אל האין סוף, אל הנצחיות. בעוד שאצל הגוף זה מתפרש כפחד מוות ממש, כמו ילד קטן שהלך לאיבוד בין מיליוני אנשים ואינו מוצא את הבית שלו ואת הסביבה שלו.

[מתוך שיעור מו"ר שליט"א, כסליו תשפ"ד]

אנו יכולים להצטרף אל העשן, לדמות לעצמינו את העשן המיתמר ועולה מעל גבי המזבח, לצרף אל העשן את הנשמה המחיה אותנו, כאילו החיות שבתוכינו מצטרף אל העשן הרוחני במסעו כלפי מעלה מתוך תשוקה להתעלות עד לאין סוף, ואף שהגוף אינו מרשה אבל אנו מתחברים אל הפשטות של העשן ואל הרצון המוטבע בתוכו לעלות - בלי שום מטרה ויעד, אלא לעלות ולעלות, ושוב לעלות ולעלות, ושוב ושוב, בלי סוף, כי אין סוף לעליה זו.

כמו כן יש דרך ידועה לעשות עליות ע"י ניגון, בפרט ניגון בלי מילים. אנו מוסרים את רגשותינו אל הניגון, הניגון מרים אותנו, סוחף, מעלה ומוריד, והנפש נתונה בידי ונמשכת אחר תנועת הניגון, רצוא ושוב, מעלה ומטה, כמו שכתב בעל התניא בספר **תורה אור** (פר' בראשית): **הנה אמרו רז"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו'. שכל העלאה ממהות למהות כמו מג"ע התחתון לג"ע העליון וכדומה הוא ע"י השיר שהוא בחינת ביטול היש.** עכ"ל.

ותמיד יש לזכור את שתי הנקודות הללו: האחת - שלא שייך להתנתק לגמרי מההכרה העצמית שהתפשטה בנו על ידי עץ הדעת, והשנית - שאפשר להרפות מעט שלא לעקוב אחר התהליך ולהתחבר אל האין סוף שיש בבריאה על ידי שמצטרפים אל כוחות אחרים המובילים אותנו אל האין.

מתחילים לעלות, לאן? איני יודע! כמה זמן? איני יודע. כך ממשכים לעלות עוד יום ועוד שבוע ועוד חודש, עוד שנה ועוד עשר שנים, מאה שנה, אלף שנה, מיליון שנה, מיליארד שנה, עולים ועולים, בלי לראות את הסוף כי אין סוף, הולכים עכשיו לעלות באופן נצחי בלי להגיע, כי הנשמה רוצה לעלות, זו

"מעלין בקדש"

סידרה שניזוורה רהירם בספה"ק "מסילת ישרים" בדרך פנימיות
נערך ע"פ ספרי מו"ר שליט"א

מעובד לבני הישיבות

שער ה'מלכות'

'תורה מביאה לידי זהירות'

'ספירת המלכות' הנשפעת 'מלמעלה למטה' - עניינה הוא יצירת 'כלי קיבולי' בכדי לקבל את השפעת ט' הספירות שמאירות בעולם האצילות - לפי לבוש וכלים שיש בכח הנבראים לקבלם בעולם העשייה. מכיון, שהנהגת עולם האצילות זוהי הנהגה שכולה גילוי אלוקות, ואין שייך שיהיה מתקבל השפע הנשגב הזה אצל הנבראים כמתכונתו, כיון שהבריאה נועדה להיות יישות עצמית שנסתר בה אור השי"ת, וכל גילוי של הספירות העליונות יבטל את הבריאה במתכונתה. ולכן נתחדשה 'ספירת המלכות', שבתוכה יתקבל השפעת הספירות העליונות, והיא זו הממונה לחלק - בדרך של כיסוי והסתרה - את נקודת החיות הפנימית לכל הבריאה, לכל אחד מן הנבראים כפי טבעו המתוקן לו.

ותמצית העבודה 'מלמעלה למטה' בגוון של 'ספירת המלכות' הוא, שיהיה האדם מגלה את נקודת 'אור אין סוף', בכל העניינים הגשמיים והארציים שקיימים בארץ. וזו כל עבודתו וצרכיו אנו להסיר, בכח התורה והמצוות והברכות, את הלוא והכיסוי שיש בתוך הברואים, בכדי שתהיה מתגלית ההשפעה העליונה של הקב"ה בברואיו - ובכך יהיה נודע וניכר בתחתונים, שאכן אין כאן לא מציאות ולא ממשות של גשמיות כלל, אלא הכל הוא רק אחדותו ית' בלבד. וזהו עיקר כוחה ורוח סודה של התורה הקדושה, שבכח לימודה ועמילתה של תורה, מגלה האדם את אור השי"ת שטמון ומכוסה בבריאה הגשמית. ולכן הוא שפתח רבי פנחס בן יאיר את סדר העבודה של 'ספירת המלכות' על ידי לימודה של תורה.

פרק א

בבאור כלל חובת האדם בעולמו

יסוד החסידות ושרש העבודה^א התמימה הוא, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו.

והנה מה שהורונו חכמינו ז"ל הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמתי והעדרו הגדול מכל העדונים שיכולים להמצא.^ב

ומקום העדון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה^ג, אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם. והוא מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד כא) העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא.

א. יסוד החסידות ושרש העבודה יש לדעת, כי פרק זה שכתב כאן רבינו - אינו בא בכדי ללמד הקדמה כללית, או להעמיד לפנינו מבט והשקפה, מהי מטרת וכוונת הבריאה. אלא, כאן הוא השלב הראשון בסולם שהעמיד לפנינו רבי פנחס בן יאיר בדבריו 'תורה מביאה לידי זהירות'. והיינו, שהמידה הראשונה שצריך האדם לקנות בנפשו כקנין נצח, זוהי המידה הזאת של 'תורה', מכיון שהיא היא המבטאת ביותר את כח 'ספירת המלכות'.

ומכיון, שכל עניינה של מידה זו הוא - שיגלה האדם בכל מעשיו את כבוד ה' המסתתר והטמון בבריאה. והדרך המובחרת לקנין מידה זו הוא על ידי כח עסק התורה, כאשר יהיה האדם עוסק בעמלה של תורה בכדי לגלות את השכינה בארץ [והרחבתו בס"ד בזה בארוכה בסוף פרק זה]. ונמצא, שהסיבה שמנה רבי פנחס בן יאיר בדבריו את התורה בתחילה, אין זה רק כהיכי תמצי בלבד בכדי לבא לידי השגת 'מידת הזהירות', אלא זוהי מעלה בפני עצמה שצריך לרוכשה ולקנותה. וכל מהותו של פרק זה בא הוא ללמד את מהותה ועיקרה של 'מידת המלכות'.

והנה רבינו פתח לפנינו את ספרו עם אותיות שם הוי"ה, וישנם הסבורים שאין זה אלא נוסח וסדר כתיבה בעלמא, כדי לפתוח תחילה בדבר טוב של 'שמות הקדש'. אמנם באמת בדבר קטן זה גילה רבינו את כל התמצית והמהות של חיבורו הקדוש. והיינו, שבספר זה בא הוא להורות דרך של עבודה, כיצד יוכל האדם לידבק בו יתברך ולזכות להיות 'מרכבה לשכינה', וכפי שיבואר בהמשך דבריו של רבינו. ולכך פתח רבינו את דבריו עם שם הוי"ה, כדי ללמדנו את מטרת החיבור כאן, שהאדם צריך להתעלות עד לכדי דרגא של התאחדות והתכללות בבורא ית'.

ב. שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו כונת רבינו היא למה ששנינו בגמ' ברכות (זו ב) 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה'. ובפירוש המשניות לרבינו הרמב"ם כתב, 'ואמרו ונהנין מזיו השכינה, רצונו לומר שאותן הנשמות מתענגות ממה שמשגיגות ויודעות מאמתת הבורא ית', כמו שמתענגות חיות הקדש ושאר מדריגות המלאכים במה שהם משיגים ויודעים ממצאתו'. וזה מה שכתב כאן רבינו, שמדברי חז"ל הללו אנו למידים, כי אכן תכליתו של האדם היא, לבא לכדי מדריגה זו של 'להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו'. וכמו שמבואר בדברי חז"ל, כי המעלה הגדולה ביותר שזוכים לה הצדיקים - לזכות לדביקות והתאחדות עם הבורא ית'.

וביאור הדברים הוא, על פי מה שהרחיב לנו רבינו התניא זיע"א בספרו (ליקוטי אמרים פרק ב) כי 'נפש האדם מישראל היא חלק אלוה ממעל ממש, כמו שכתוב 'ויפח באפיו נשמת חיים', וכמו שאומרים בתפילת השחר 'אתה נפחת ב', וכמו שכתוב בזהר 'מאין דנפח מתוכיה נפח', פרוש מתוכיותו ומפנימיותו, שתוכיותו ופנימיות החיות שבאדם מוציא בנפחתו בכח. כך על דרך משל נשמות ישראל עלו במחשבה, כדכתיב בני בכורי ישראל, בנים אתם לה' אלהיכם. פירוש, כמו שהבן נמשך ממש האב, כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו יתברך, דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעה, אלא הוא וחכמתו אחד וכמו שכתב הרמב"ם, שהוא המדע והוא היודע כו', ודבר זה אין ביכולת האדם להבינו על בריו וכו'. ומאחר שנשמת ישראל היא במהותה חלק גבוה, לכך הוא שכל השתוקקותה וכל כיסופיה הוא לשוב למקורה הראשון ו'לאשתאבא בגופא דמלכא' (כלשון הזה"ק פרשת ויחי).

ואכן, הדברים הללו מפורשים הם בדברי רבינו בספרו דעת תבונות (אות כד), 'כך אמר השכל - השלמות הזה פשוט הוא מן המקרא ומן הסברא. והוא שיהיה האדם מתדבק בקדושתו ונהנה מהשגת כבודו בלי שום מונע מפריד ומעכב. אי בעית אימא קרא, אז תתענג על ה' (ישעיה נח יד) ישבו ישרים את פניך (תהלים קמ יד) שבע שמחות את פניך (שם מז יא), ואחרים כאלה רמים עד מאד, הלא המה בכל פנות דברי הנביאים והכתובים גלויים לכל העמים, דרשו מעל ספר ה' וקראו. ובדברי רז"ל (ברכות זו א) 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה אלא הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה'. אי בעית אימא סברא, הנשמה היא חלק אלוה ממעל, הנה אין תשוקתה ודאי אלא לשוב ולדבק במקורה ולהשיגו כטבע כל עלול החושק לעלתו, ואין מנוחתה אלא כשתשיג את זה, עד כאן תורף דבריו.

ג. ומקום העדון הזה באמת הוא העולם הבא כונת רבינו היא, שכל עצם המושג של 'להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו' הוא אינו דבר שנתפס ומורגש בהבנת הגוף החומרי כלל, אלא כל זה שייך אך ורק לינקודת הנשמה שבאדם, מכיון שהגוף משיג אך ורק דברים של גשמיות, ואין לו הבנה ותפיסה בדברים שהם מרוממים ומופשטים מגבולות החומר, אלא רק 'נשמת שדי תבינים' (איוב לב ח) זו היא נשמתו של האדם שמרגשת ומכירה מה הם הדברים המיוחדים והמיועדים בעבורה. ולכן כתב רבינו, שכל שלימות התענוג הזה של 'מתענגים על זיו השכינה' הוא אינו שייך באמת לעולם הזה, מכיון שהוא מקום שבו יש תוקף וקיום לענייני הגוף בלבד.

